

Onderwerp Beantwoording motie Verlaat mij niet (voorjaarsdebat 2017)

Steller Guus Receveur

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon 367 8079

Bijlage(n) 1

Ons kenmerk 6750168

Datum 14-03-2018

Uw brief van

Uw kenmerk -

Geachte heer, mevrouw,

U heeft het college tijdens het voorjaarsdebat van 2017 middels motie nummer 27 (Verlaat mij niet) van Student & Stad verzocht om een eenmalig onderzoek uit te voeren, in combinatie met O&S, waarmee het vertrek van afgestudeerden naar buiten Groningen in kaart wordt gebracht. Met deze brief koppelen wij de resultaten hiervan aan u terug.

In de afgelopen 10 jaar heeft de faculteit Ruimtelijke wetenschappen van de RUG dit thema uitgebreid onderzocht. En ook nu nog onderzoekt de RUG het thema. Bijgevoegd bij deze brief kunt u een toelichting op vinden van de heer A.J.E. Edzes en de heer V.A. Venhorst, beiden als onderzoeker betrokken.

Ook doen wij, samen met diverse partners (RUG, Hanze, en mbo-instellingen) al het nodige aan de verbinding van talent met het bedrijfsleven. Zo werken we samen met studieverenigingen om studenten kennis te laten maken met werkgevers. Het Ondernemerstrefpunt (Otp) zorgt met bijvoorbeeld stagebemiddeling ook voor een verbeterde verbinding. Via het recent gelanceerde TopDutch Talent programma werken we met het International Welcome Center North en TopDutch samen om internationaal aan te trekken voor onze regio. Hoe beter deze verbinding, des te minder aanleiding om vanuit economisch motief onze regio te verlaten. Wat wij hier al aan doen kunnen we meer richting geven middels een onderzoek.

Na verkennende gesprekken met de RuG, Hanze, O&S en het Regional Urban Data Center zouden wij uw vraag graag meenemen in een uitgebreider onderzoek, waarin de onderzoekspartners het door u gevraagde aantal afgestudeerden (wo, hbo & mbo) dat de stad verlaat koppelen aan de regionale arbeidsmarkt.

Concreet zou dit onderzoek in elk geval de volgende vragen moeten beantwoorden:

1. Verlaten er afgestudeerden de regio waar regionaal vraag naar is?
 - a. Hoeveel afgestudeerden van mbo, hbo en universiteit verlaten de regio gemiddeld?
 - b. Hoe ziet de vraag naar starters er uit in de regio?
2. Valt de keuze van afgestudeerden om te blijven dan wel te vertrekken te beïnvloeden en zo ja, hoe?
3. In welke mate zijn afgestudeerden (en studenten) op de hoogte van de kansen op de regionale arbeidsmarkt?

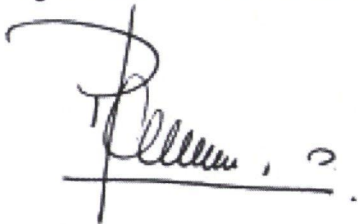
Een meerjarig onderzoek waarin over enkele jaren de verhuisbewegingen van jonge talenten en de arbeidsmarktontwikkelingen worden gevolgd geeft inzicht in deze vragen. De effecten van eventuele acties kunnen tijdens dit onderzoek worden gemonitord. Met de resultaten van dit onderzoek in de hand kunnen wij en onze partners projecten starten om mbo, hbo & wo talent te behouden voor onze stad en regio.

Op dit moment voeren wij nog verkennende gesprekken met betrokken partijen en mogelijke partners. Een onderzoeksplan zal gereed zijn in het tweede kwartaal van 2018, waarna er kan worden gestart met het onderzoek.

In de jaarrekening zullen wij uw raad op de hoogte brengen van de vorderingen middels een vermelding van de status van de rapportage. Zodra conclusies uit het onderzoek bekend zijn zullen wij u hierover informeren.

Wij vertrouwen erop u met deze brief voorlopig voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Peter den Oudsten", written over a horizontal line.

de burgemeester,
Peter den Oudsten

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Peter Teesink", written over a horizontal line.

de secretaris,
Peter Teesink

“De vraag van Student en Stad naar herkomst en vertrek van studenten in het hoger onderwijs is relevant en actueel. Dat is ook een van de redenen dat de gemeente twee keer heeft deelgenomen (in 2011: 'Brain Drain or Brain Gain' en 2013 'Geslaagd in de Stad') aan een onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen.

Eenvoudig gezegd is de conclusie dat er van een brain drain geen sprake is. Weliswaar verlaat (70%) een groot deel van de afgestudeerden de stad, maar daar staat tegenover dat de stad ook meer studenten trekt om te komen studeren dan er aanvankelijk wonen. Per saldo wint de stad aan hoger opgeleiden en het zijn juist de afgestudeerden met de hogere cijfers die hier blijven. Vertrekkende studenten gaan vervolgens ook niet allemaal naar het westen, slechts 40% van het aantal afgestudeerden, maar settelen zich bijvoorbeeld in Noord-Nederland en zijn ook voor de Noordelijke arbeidsmarkt beschikbaar. Of dit uiteindelijk voldoende is om aan de vraag aan hoger opgeleiden te kunnen voldoende is niet onderzocht. Wat we ook niet goed weten is hoe we op de keuze van afgestudeerden om te blijven dan wel te vertrekken invloed kunnen uitoefenen. Beide vragen zouden we graag nader onderzoeken als vervolg op de eerdere onderzoeken.

*-A.J.E. (Arjen) Edzes- Assistent professor
regionale en ruimtelijke economie
Rijksuniversiteit Groningen*

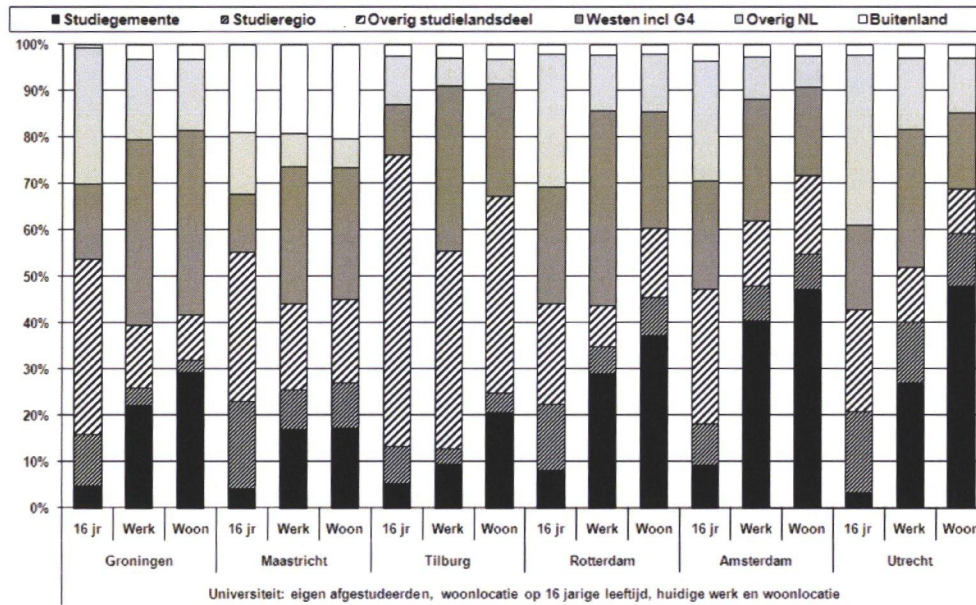
Toelichting verhuispatronen afgestudeerden.

Door Viktor Venhorst, onderzoeker en Universitair Docent.

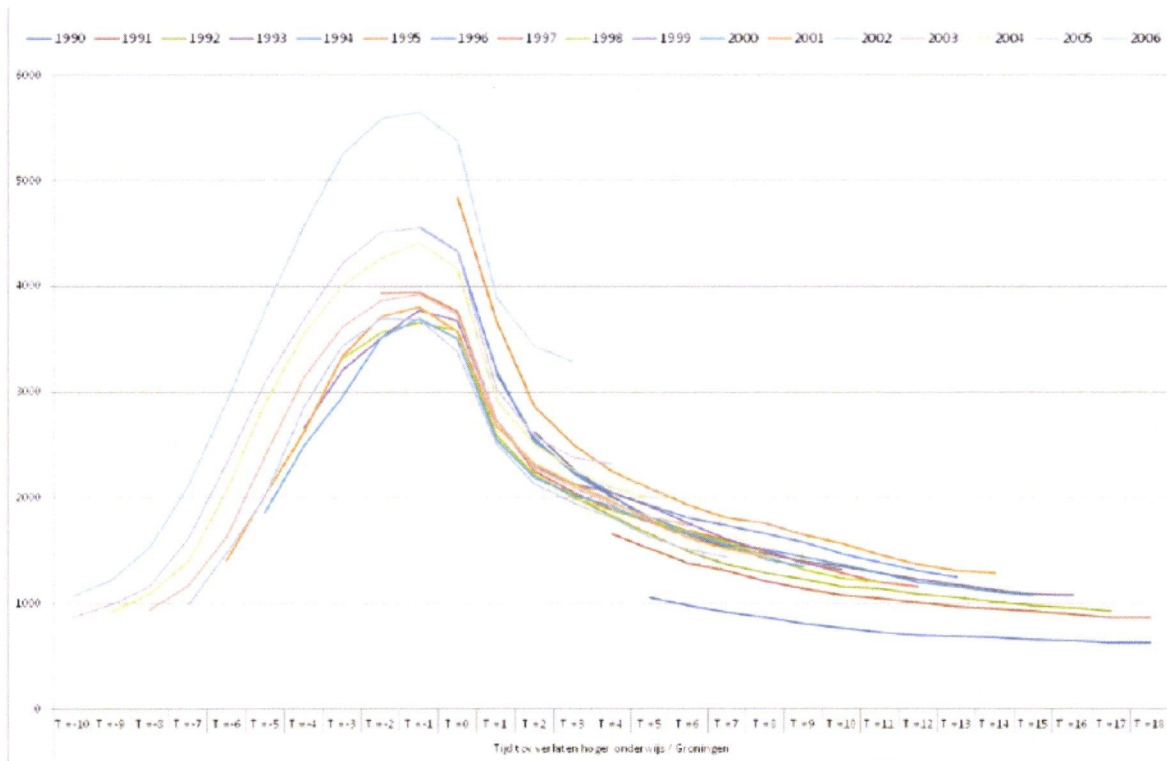
Er zijn twee recente publicaties die inzage geven in de verhuispatronen van hbo en wo studenten- en afgestudeerden rondom de stad Groningen. Ten eerste is in 2011 het rapport Brain Drain of Brain Gain¹ verschenen, waarin voor een aantal steden, waaronder Groningen, de verhuisbeweging van de thuisregio, via de studieregio naar de woon- en werklocatie anderhalf jaar na het afstuderen. Voor de stad Groningen blijkt dat:

1. Ruwweg 70% van een gemiddeld afstudeercohort de stad verlaat, 30% is anderhalf jaar na afstuderen nog aanwezig: aan het werk, woonachtig, of beide.
2. Die 30% is beduidend hoger dan de 5% van elk afstudeercohort die voorafgaand aan de studie in de stad woonden (toen men scholier was). De stad wint per saldo dus afgestudeerden, uit elk opeenvolgend cohort.
3. Wie zijn deze mensen? Voor een aantal studierichtingen geldt dat dit afgestudeerden zijn met de hogere cijfers (beta, bijvoorbeeld). De betere economen en juristen vertrekken juist vaker.
4. De nummer 1 factor die verklaart waarom men vertrekt: werkgelegenheid.
5. Meer dan de helft van de vertrekkers gaat richting het Westen / G4 ongeveer 40% uit elk cohort. We vinden echter ook veel afgestudeerden terug in Overijssel (17%) en uiteraard de rest van het Noorden (10%). Merk op dat het aandeel van Stad, ommeland en overig Noord net zo hoog is als West.
6. Binding is belangrijk: vertrekkende afgestudeerden trekken vaak terug naar regio's waar men bekend is, de blijvers zijn vaak afgestudeerden met historie in het gebied. Die historie kweek je ook tijdens je studietijd. Een goed verblijf in de stad tijdens de studie is dus essentieel, naast werkgelegenheid.
7. Die binding wordt ook gevoeld door buitenlandse studenten: veel van hen gaan terug naar het thuisland.

¹ Venhorst, V. A., Edzes, A. J. E., & van Dijk, J. (2011). Hoger opgeleiden in grote steden - braindrain of braingain? Den Haag: NICIS. Zie: <http://hdl.handle.net/11370/9fb464dd-c53d-4b9f-a2c3-750efbdf7b37>

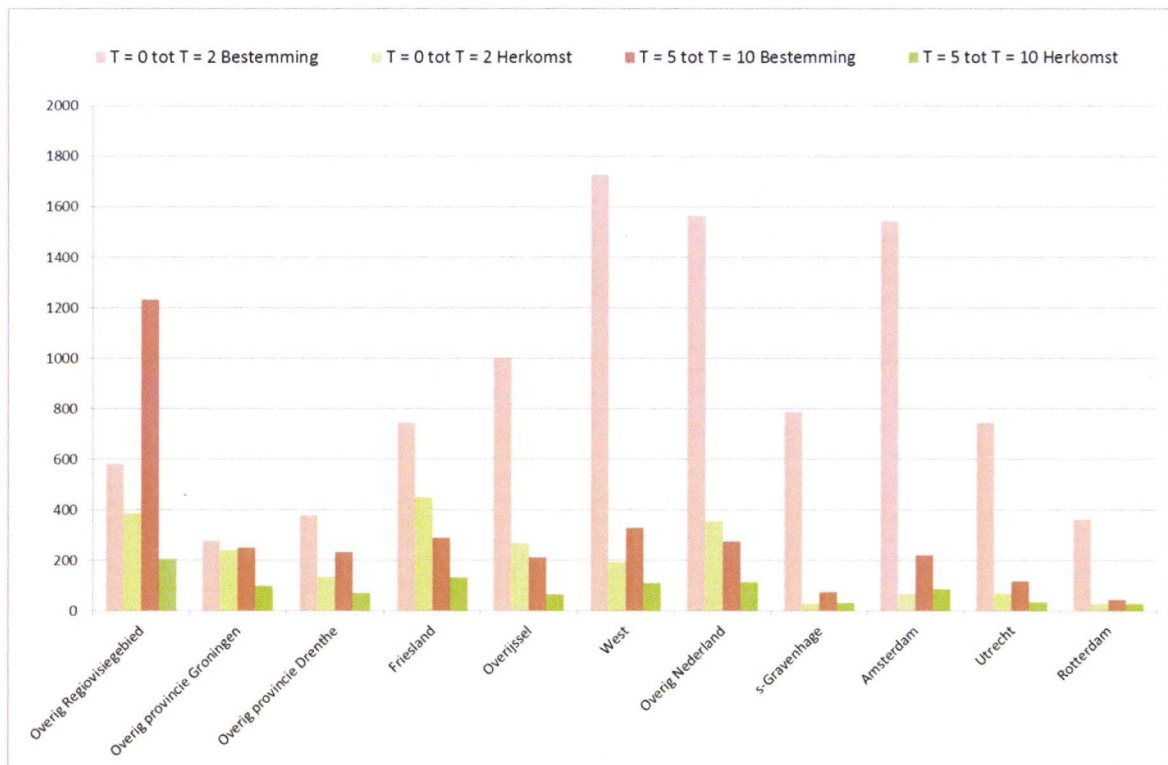
De tweede publicatie die relevant is, is "Geslaagd in de Stad²". We keken hier voor een 10-tal steden, inclusief Groningen, naar de lange termijn: hoe zien de verhuisbewegingen er uit tot wel 18 jaar na het afstuderen. We volgen een cohort over tijd, en bekijken elk jaar waar men woont, of men werkt of zelfstandig is, en zetten dat af tegen het moment van afstuderen.

Voor Groningen zien we:

² Venhorst, V. A., Koster, S., & Dijk, J. V. (2013). Geslaagd in de stad. Groningen: Rijksuniversiteit Groningen. URSI - rapport nr. 344. Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen. Zie: <http://hdl.handle.net/11370/6407677b-2325-4639-866f-6229454dc8ef>

1. Wat je zou kunnen omschrijven als het klassieke patroon voor een studentenstad. In de jaren voorafgaand het afstuderen een netto instroom, de piek zit zo rond 1 jaar voor het afstuderen, waarna de eerste leden van een cohort afstudeerders weer begint te vertrekken.
2. Dit patroon is heel stabiel, over de 17 cohorten die volgden: nieuwe studies, economische crises, het was allemaal niet van invloed op dit algemene patroon.
3. De grootste uitstroom vindt plaats in het eerste jaar na afstuderen. In de jaren daarna is er nog steeds een aanhoudende netto uitstroom, maar slechts heel geleidelijk.
4. De herkomst en bestemmingsgebieden zijn in die fase totaal anders dan in de eerste twee jaar na het afstuderen.
 - a. Direct na het afstuderen zijn de grote steden, overig West en overig Nederland belangrijk, gevolgd door Overijssel en Friesland de grote bestemmingen. Er is ook een bescheiden instroom overigens, maar niet uit de grote steden.
 - b. Afstudeerders die vijf tot tien jaar na het afstuderen nog verhuizen zijn om te beginnen veel lager in aantal, maar laten bovendien heel andere bestemmingskeuzen zien: het regiovisiegebied is de nummer 1 bestemming in deze fase. Dat geldt ook voor de instroom in Stad, maar die is veel kleiner.

Beleidsvragen:

Wie zich afvraagt hoe afgestudeerden beter zijn vast te houden, moet zich eerst afvragen op welk moment in de migratie cyclus je het meest kansrijk kunt ingrijpen en waar de problemen zitten. Er doen zich heel wat mogelijke momenten voor:

- In hoeverre zijn scholieren op de hoogte van de mogelijkheden die zich (1) qua studie en (2) later in de woon en werkfase voordoen? Vinden we het erg als Groningse scholieren elders gaan studeren, als we weten dat een aantal van hen een terugkeer naar Stad altijd in het

achterhoofd heeft? We hebben een algemeen beeld van retourmigratie, maar we weten voor Nederland nog niet zoveel van deze groep.

- Werkgelegenheid is de nummer 1 factor als het gaat om migratie direct na afstuderen. Iedereen gewoon maar willen vasthouden is geen echte optie, en je kunt je zelfs afvragen of het nuttig is. De focus ligt beter op concrete knelpunten op de Groningse arbeidsmarkt, in combinatie met het feit dat er nu al geen Brain Drain is. De uitgangspositie is goed. Er is, gezien de vraag vanuit sommige sectoren, veel aanleiding om specifiek te gaan kijken naar dit soort knelpunten. Een voorbeeld hiervan is de recente analyse voor Medisch Specialisten³.
- Op de langere termijn na afstuderen gaat het niet meer om arbeidsmigratie, maar woningmarkt gerelateerde motieven: het regiovisiegebied is belangrijkste trekker. Men woont daar niet meer in Stad, maar is wel degelijk beschikbaar voor de Groningse kenniseconomie. Wie vertrekt, wie blijft? In hoeverre levert dit een kennisreservoir op voor de Stad?

³ Venhorst, V., Daams, M., & van Dijk, J. (2017). De regionale mobiliteit en binding van medisch specialisten: Het belang van opleiden en onderwijs voor de regionale gezondheidszorg. (URSI Research Report; No. 360). Urban and Regional Studies Institute / University of Groningen. Zie: <http://hdl.handle.net/11370/64f906f1-9dae-46c0-89af-1185e092016f>